

ЕКЗОГЕННІ ТА ЕНДОГЕННІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ВНЗ

С. А. Матюх, к.е.н., доцент
Хмельницький національний університет

Будь-яка система не функціонує у вакуумі: її оточує динамічне, диференційоване середовище, яке ніколи не буває стабільним. Ефективна діяльність ВНЗ передбачає не лише знати своє середовище й природу його змін, але й можливість адекватно реагувати на ці зміни, тому що невдала або несвоєчасна реакція може спричинити до значних збитків або до припинення його діяльності взагалі.

Багатоплановість проблем, що виникають з приводу безпечності розвитку ВНЗ потребують використання таких методів економічних досліджень, які дозволяють найбільш повно охарактеризувати сутність такого явища як економічна безпека ВНЗ. Саме тому доцільно досліджувати середовище та структуру економічної безпеки ВНЗ з позицій системного підходу, спираючись на основні системні принципи. А саме:

- цілісності – принципове не зведення властивостей системи до суми властивостей елементів, що її утворюють, і має властивості, відмінні від властивостей її складових;
- структурності – можливість описання системи через встановлення її структури, тобто системи зв'язків, відносин, обумовленість поведінки усієї системи від поведінки окремих її елементів;
- взаємозалежності системи і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем;
- ієрархічності – кожний із компонентів системи може розглядатись як система, а досліджувана система може розглядатись як складова іншої системи;
- множинність опису кожної системи – значна складність кожної системи вимагає побудови множини різних моделей, кожна з яких описує лише певний її аспект.

Відповідно до логіки системного підходу, саме забезпечення механізму адаптації ВНЗ до середовища і збереження високого рівня інтеграції нарізно орієнтованих підрозділів у єдине ціле створює передумови для успішної діяльності установи [1, с. 148].

Дослідження економічної безпеки ВНЗ як поняття і об'єкту управління буде неповним без визначення та систематизації факторів, що її обумовлюють.

Велика різноманітність зв'язків і відносин у які вступає ВНЗ (освітнього, матеріального, фінансового, кадрового та ін.) відбуваються у конкретних політичних, соціально-економічних, правових, природничо-кліматичних умовах, що відбивається на результатах діяльності освітнього закладу. Уся сукупність факторів, які впливають на стан ВНЗ, поділяється на групи зовнішнього і внутрішнього впливу і, відповідно, визначаються як зовнішнє і внутрішнє середовище.

Слід зазначити, що розглядаючи вплив зовнішніх факторів на ВНЗ, практично всі спеціалісти подають власний перелік факторів зовнішнього середовища. Найчастіше зовнішнє середовище пропонують структурувати на мікрзовнішнє (спільне) та макрзовнішнє (оперативне) [2]. При цьому під макрзовнішнім середовищем розумітимемо зовнішнє середовище, що характеризується глобальними масштабами та не має значного безпосереднього впливу на діяльність підприємства, тобто має опосередкований характер впливу. До даної групи факторів належать: стан економіки (економічне середовище), соціально-культурні фактори, міжнародне середовище, політичні фактори, технологічне середовище (НТП), а останні дослідження додають ще еколого-природничі фактори та географічне середовище.

Мікрзовнішнє середовище визначається частиною зовнішнього середовища, яка безпосередньо впливає на ВНЗ і зазнає зворотного впливу.

Структурувати мікрзовнішнє середовище, доцільно, враховуючи значний безпосередній вплив на стан функціонуючих ВНЗ, на такі групи: конкуренти, абітурієнти, законодавці та органи влади. Існуючі методологічні

підходи щодо структуризації внутрішнього середовища ВНЗ найчастіше виділяють студенти, фінанси, кадри, техніку, організацію і управління.

Відзначаючи логіку даного підходу разом з тим слід відзначити, що його застосування в контексті розглянутих нами питань не дає можливості максимально охопити і проаналізувати внутрішній стан ВНЗ та його вплив на рівень економічної безпеки.

Тому, враховуючи, що об'єктом економічної безпеки ВНЗ є вся його соціально-економічна система і відповідно саме об'єкт потребує захисту від загроз та небезпек, доцільно, на нашу думку, внутрішнє середовище ВНЗ структурувати виходячи, із ресурсно-функціонального підходу, тобто розбити на наступні складові: функціональна структура, функціональне забезпечення системи та соціально-економічне забезпечення.

Досліджуючи екзо- та ендегенне середовище ВНЗ, першочергово необхідно дослідити рівень його потенційної небезпечності, джерела невизначеності, а також з'ясувати, яким чином освітня установа може взаємодіяти із цією невизначеністю. Адже сучасний стан економіки приховує у собі безліч загроз для нормального функціонування підприємства, що криються як усередині, так і поза ним. Дослідниками подається комбінована класифікація чинників, що впливають на рівень небезпечності діяльності господарюючого суб'єкта.

Отже, ідентифікація факторів екзо- та ендегенного середовища стає необхідною передумовою побудови і створення цілісної картини економічної безпеки ВНЗ. У такій площині система факторів впливу має розглядатись не як детальний перелік її елементарних частин, а як структурована сукупність взаємопов'язаних компонентів.

Список використаної літератури:

1. Василенко В. А. Менеджмент устойчивого развития предприятий: монография / В.А. Василенко. – Киев : Центр учебной литературы, 2005. – 648 с.
2. Боровских Н. Конкурентные стратегии : методология формирования и развития / Н. Боровских // Маркетинг – 2005. – №2. – С. 37-48.